

Земля.

14

На чию користь реформи?

«Віче» продовжує зацікавлену розмову про новели Закону України «Про ринок землі», котрий, як відомо, Верховна Рада ухвалила в першому читанні. Резонансний законопроект викликав бурю емоцій серед політикуму та громадськості. Чи не найбільше дискусій виникає щодо норм про скасування з 1 січня 2013 року мораторію на продаж сільськогосподарських земель. Своїми міркуваннями з приводу нового етапу земельної реформи ділиться заступник голови Тернопільської облради Олег БОБЕРСЬКИЙ:

— Попри реформаторську назву насправді цьому закону можна дати й іншу: акт про узаконення та легітимізацію латифундій. На жаль, авторів не оминула спокуса підлаштувати його під потреби великого аграрного бізнесу. Якщо документ буде прийнято в запропонованій до першого читання редакції, то він відкриє дорогу до легалізації новітніх латифундій і згортання соціальної сфери на селі. Поясню, чому.

По-перше, викликає сумнів дата скасування мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення. Коли в світі, а ще більше в Україні лютує криза, земля є недооціненим активом, тобто її ціна є нижчою від тої, яка могла б бути за сприятливої кон'юнктури. Що в такій ситуації робить добрий господар? Притримує і чекає зростання вартості.

Вважаю, скасування мораторію передчасним. В умовах жорсткої економічної кризи такий крок призведе до скуповування за безцінь і наступної концентрації родючих українських земель у руках кількох правлячих сімей, як це сталося в промисловості.

По-друге, цю тенденцію посилюють монополізм на ринку мінеральних добрив і залежність сільськогосподарських виробників від державної політики у сфері експорту виробленої продукції. Практично всі заводи з виробництва міндобрив сконцентровані в руках одного хімічного холдингу, який диктує аграріям не лише ціни, а й терміни поставок та розрахунків за продукцію. Отже, сіль-

ськогосподарські підприємства вже залежать від забаганок монополіста.

Щодо можливостей держави регулювати ситуацію на внутрішньому ринку показовим був минулий рік, коли влада визначила ексклюзивних експортерів зерна. В обох випадках представникам аграрного сектору, навіть найбільшим холдингам, продемонстрували, хто в країні господар.

По-третє, не сформовано засад земельного судочинства. Наявна система судів з усіма її недоліками не здатна оперативно вирішувати земельні спори, які виникатимуть у зв'язку з новаціями. Ще більші в мене сумніви щодо можливості селянина в цій системі захистити свої законні права. Якщо держава пусить це питання на самоплив, то (як свідчить історія) отримаємо серйозні соціальні конфлікти на селі.

По-четверте, норми закону закріплюють можливість і не ставлять вагомих перешкод створенню великих, латифундного типу землеволодінь, а також фактичне обезземелення селян. Хоча в проекті встановлений ліміт — 100 гектарів, насправді цілком законно можна буде володіти мільйоном гектарів, бо кожен може одночасно взяти в оренду 6000 га в одному районі, 5% в одній області. У нас 24 області й сотні районів! А в урядовому проекті немає жодних вимог професійного характеру до землевласників. Тож, щоб набути землю, не треба жити в селі й мати досвід роботи в сільському господарстві, відповідну освіту. Треба мати лише гроші.

І, наостанок, **п'ята** важлива теза: закон, який відкриває дорогу торгівлі землею, практично ставить хрест на розвитку соціальної сфери на селі, а це — освіта, культура та медицина. Норми, закладені в законопроекті, не дають відповіді на запитання, як може сільська громада повноцінно утримувати соціальну сферу. Тут законодавець має так продумати, щоб кошти земельного податку від землевласників ішли безпосередньо на розвиток та утримання цієї сфери. До того ж для кожної галузі мають бути фіксовані ставки, щоб ні в кого не було спокуси їх перерозподіляти. Практику, коли сільська громада змушена «клянчити» допомогу, слід негайно припинити. І це має бути законодавчо закріплено, причому з розширенням землеволодінь ставка оподаткування повинна зростати. Ці положення як невід'ємну частину пакета законопроектів слід приймати водночас із законом «Про ринок землі».

Тому, підсумовуючи, наголошу: до завершення кризи єдино доцільним є продовження щонайменше до 1 січня 2014 року мораторію на відчуження земель сільськогосподарського призначення. За цей час слід провести повну інвентаризацію земель, урегулювати найдискусійніші положення, створити нормативну базу для земельного судочинства та прийняти закон про загальнодержавну програму соціально-економічного, екологічного та культурного розвитку сільських місцевостей.